

C-722/22. sz. ügy.**Előzetes döntéshozatal iránti kérelem****A benyújtás napja:**

2022. november 24.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sofiyski gradski sad (szófiaiai városi bíróság, Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. november 22.

VÉGZÉS:

[omissis]

Sofiyski gradski sad (szófiaiai városi bíróság), büntető tanács [omissis]

[omissis]

A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, Bulgária; a továbbiakban NPK) 485. és azt követő cikkei, valamint az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése alapján folytatott eljárás

- 1 A Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária) értelmezése szerint ellentétes a nemzeti joggal egy bünszervezet által adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékek szállítására használt gépjármű elkobzása. Ugyanakkor feltételezhető, hogy a jármű bűncselekményhez felhasznált eszköznek minősül az uniós jog szerint, és ebben az esetben a bíróságnak vizsgálnia kell az elkobzás szükségességét.
- 2 Ez teszi szükségessé az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet. A fent ismertetett okokból a bíróság meghozza az alábbi

VÉGZÉST:

A bíróság az alábbi előzetes döntéshozatal iránti kérelmet TERJESZTI az Európai Unió Bírósága elé:

- 3 **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

Összeegyeztethető-e a 2005/212/IB kerethatározat 1. cikkének harmadik franciabekezdésével összefüggésben értelmezett 2. cikkével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint nem foglalható le elkövetési eszközként egy olyan tehergépkocsi (nyerges vontató és félpótkocsi), amelyet egy bünszervezet tagjai nagy mennyiségű, adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termék (cigaretta) bírlalatára és szállítására használtak?

4 Uniós jog

A bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról szóló, 2005. február 24-i 2005/212/IB tanácsi kerethatározat (HL 2012 L 68/49, a továbbiakban: 2005/212/IB kerethatározat)

Nemzeti jog

- 5 Nakazatelen kodeks (büntető törvénykönyv, a továbbiakban: NK), [omissis] a bűncselekmény elkövetésének időpontjában hatályos változat, 60/11. sz. DV [közlöny]

Zakon za aktsizite i danachnite skladove [omissis] (a jövedéki adóról és az adóraktárakról szóló törvény, a továbbiakban: ZADS)

A VKS [Varhoven kasatsionen sad, legfelsőbb semmitőszék] 2013. december 18-i 2. sz. jogértelmező határozata [omissis], a továbbiakban: 2/13. sz. jogértelmező határozat

- 6 Az NK 321. cikk (3) bekezdésének 2. pontja alapján, figyelemmel a (2) bekezdésre, a bünszervezetben haszonszerzés végett való részvétel háromtól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az NK 234. cikk (2) bekezdésének 3. pontja alapján, figyelemmel ugyanazon cikk (1) bekezdésére, a nagy mennyiségre elkövetett, adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékek bírlalata, ha az adójegyet jogszabály írja elő, két évtől nyolc évig terjedő „szabadságvesztéssel”, valamint „foglalkozástól eltiltással” büntetendő.

A ZADS 2. cikkének 2. pontja alapján a dohánytermékek jövedékiadó-kötelesek. A ZADS 11. cikke értelmében a cigaretta dohánytermék. A ZADS 4. cikkének 7. pontja szerint a fizetendő jövedéki adó megfizetése adójegy megvásárlásával történik. Ezt az adójegyet felhelyezik a jövedékiadó-köteles termékekre – a ZADS 20. cikke (2) bekezdésének 6. pontja és 64. cikke.

Következésképpen a cigaretta jövedéki termék, amelynek bírlalata esetén kötelező az adójegy felhelyezése.

- 7 Az NK 53. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint valamely személy szándékos bűncselekmény elkövetési eszközeként használt tárgyait el kell kobozni. A jogszabály szövege a következő:

„53. cikk (1) bekezdésének a) pontja: A büntetőjogi felelősségtől függetlenül el kell kobozni az állam javára:

a) az elkövető tulajdonában álló vagyont, amelyeket a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy arra szántak;

A nemzeti jogban és az ítélkezési gyakorlatban a bűncselekmény elkövetéséhez használt gépjárművet általában elkövetési eszköznek tekintik.

- 8 A nemzeti jogelmélet szerint az adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékek az NK 234. cikkének (1) bekezdése alapján bűncselekmény tárgyát képezik. A bűncselekményt az e termékek feletti tényleges bírlalattal követik el.

Az ítélkezési gyakorlatban felmerült a kérdés, hogy az ilyen termékek szállítására és tárolására használt gépjárművek elkövetési eszköznek minősülnek-e – és ezért e gépjárműveket el kell-e kobozni a bűnösnek talált személytől.

A VKS (legfelsőbb semmítőszék) a 2/13. sz. jogértelmező határozatában megállapította, hogy az a jármű, amelyben az NK 234. cikke szerinti bűncselekmény tárgyát képező, adójegy nélküli termékeket találnak, nem minősül elkövetési eszköznek. Ennélfogva e járművet nem lehet az NK 53. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján elkövetési eszközként elkobozni.

Ennek oka az a feltételezés, hogy a bűncselekményt az adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékek „bírlalata” valósítja meg, amely „a dolgok helyétől függetlenül”, valamint „a tárolás, a megőrzés stb. helyétől és módjától függetlenül” „fennáll”.

A VKS (legfelsőbb semmítőszék) kifejti, hogy „amennyiben a bírlalat a bűncselekmény tárgyára gyakorolt hatás révén valósul meg, az a szállítóeszköz, amelyben az adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékeket megtalálják, csupán a termékek feletti tényleges bírlalat helyének tekintendő”.

A VKS (legfelsőbb semmítőszék) az alábbi következtetésre jut:

„Az a szállítóeszköz, amelyben az NK 234. cikke szerinti bűncselekmény tárgyát képező, adójegy nélküli jövedékiadó-köteles termékeket találnak, nem kobozható el az NK 53. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján.”

Tényállás

- 9 A jogerős bírósági határozatok ([az ügyészséggel kötött] 2015. március 12-i egyezség jóváhagyása és a kérdést előterjesztő bíróság 2016. június 23-i büntetőítélete, amelyet az Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (szakosított fellebbviteli büntetőbíróság) 2018. április 13-i ítéletével megváltoztatott, amely ítéletet aztán a VKS (legfelsőbb semmítőszék) változtatott meg a 2018. október 8-i határozatával) alapján az előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel kapcsolatban a következő tényállás állapítható meg:

1) AP, BP, OP és PG 2011 augusztusától 2012 júniusáig vett részt egy bűnszervezetben, amelynek célja az NK 234. cikke szerinti bűncselekmények elkövetése volt (nevezetesen adójegy nélküli cigaretta bírlalata) haszonszerzési céllal, ami az NK 321. cikkébe ütköző bűncselekmény. E bűncselekményért AP-t három év „szabadságvesztésre”, BP-t és OP-t egy év „szabadságvesztésre”, PG-t pedig 6 hónap „szabadságvesztésre” ítélte a bíróság; AP, BP és OP esetében a bíróság a büntetés végrehajtását próbaidőre felfüggesztette.

2) Ez a bűnszervezet 2011 augusztusának második felében adójegy nélküli cigarettát szállított Görögországból Bulgáriába egy OP tulajdonában álló Scania márkájú nyerges vontatóból [omissis] és egy OP által gyakorlatilag 2011. augusztus 10-én megvásárolt félpótkocsiból [omissis] álló tehergépkocsival.

2011. augusztus 19-én az Athénból Thesszaloniki felé tartó úton kárt szenvedett az a nyerges vontató, amelynek félpótkocsijába rakodták az adójegy nélküli cigarettát. Ezért 2011. augusztus 20-án AP, BP és GB egy használt MAN márkájú nyerges vontatót vásárolt [omissis] egy bulgáriai magánszemélytől; a vételárat készpénzben fizették ki; a nyerges vontatót azonnal birtokba vették; átadták OP-nak, aki 2011. augusztus 21-én Görögországba vitte. Ott az adójegy nélküli cigarettákkal (2,348 millió bolgár leva [BGN], azaz hozzávetőlegesen 1,2 millió euró értékű, 313 500 doboz cigarettával) megrakott félpótkocsit felhelyezte az új nyerges vontatóra.

Ezt követően OP 2011. augusztus 23-án a tehergépkocsival Várnába (Bulgária) ment, ahol a cigarettát kirakodták egy raktárhelyiségbe. A cigarettákat a rendőrség 2011. augusztus 24-én lefoglalta.

E bűncselekményért a bíróság AP-vel szemben három év szabadságvesztést, BP-vel és OP-vel szemben egy év szabadságvesztést, GB-vel szemben pedig négy év szabadságvesztést szabott ki; AP, BP és OP esetében a bíróság büntetés végrehajtását próbaidőre felfüggesztette.

3) A [bíróság által jóváhagyott] [az ügyességgel kötött], egy másik bűncselekményre vonatkozó egyezség részeként a Scania márkájú nyerges vontató [omissis] elkobzásra került.

A kérdést előterjesztő bíróság hivatalból megvizsgálta, hogy határoznia kell a félpótkocsi [omissis] és a MAN márkájú nyerges vontató [omissis] elkobzásáról (a büntetőeljárás során nem foglalták le ezeket).

10 Az alábbi kiegészítő tényállás nem kapcsolódik közvetlenül az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéshez:

OP 2011. augusztus 10-én adásvétel útján vásárolta meg a félpótkocsit [omissis] a vételár kifizetésével és a félpótkocsi azonnali átvételével; hivatalosan azonban

nem kötöttek közjegyző által hitelesített adásvételi szerződést. Emiatt a tulajdonjog formálisan nem szállt át érvényesen¹.

A MAN márkájú nyerges vontatót [omissis] 2011. augusztus 20-án AP, BP és GB vásárolta meg a teljes vételár kifizetésével a (fent említett) magánszemély részére, aki a birtokukba² adta a vontatót. A cigaretták 2011. augusztus 24-i elkobzása után a félpótkocsi tulajdonjogát a magánszemély egy nem az elítéltek körébe tartozó harmadik személyre ruházta át egy 2011. augusztus 29-én kelt, közjegyző által hitelesített, írásbeli adásvételi szerződéssel (ez a harmadik személy azt állítja, hogy csak aláírta a szerződést, és semmit sem tudott az ügyletről; nem fizetett vételárat, és még csak nem is látta a nyerges vontatót). Ezért formai szempontból a harmadik személy vált a nyerges vontató tulajdonosává a bűncselekmény elkövetése után.

Ezek a körülmények csak akkor lehetnek relevánsak, ha megállapítást nyer, hogy a nyerges vontató és a félpótkocsi elkövetési eszközként alapvetően elkobozható. Ebben az esetben a további vizsgálat tárgya az lesz, hogy azok az elítéltek tulajdonát képezik-e (akik kifizették értük a vételárat, azonnal birtokba vették és azonnal felhasználták a bűncselekmény elkövetésére), vagy pedig harmadik személyek tulajdonát képezik-e (a félpótkocsi esetében például annak a személyét, aki megkapta az általa kért vételárat és átadta a félpótkocsit OP-nak; a nyerges vontató esetében pedig annak a személyét, aki az adásvételi szerződést vevőként aláírta).

E további vizsgálat keretében a kérdést előterjesztő bíróság figyelembe veszi a Bíróság által a C-505/20. sz. ügyben [2022. május 12-i ítélet, RR és JG (Harmadik személyek vagyonának befagyasztása), ECLI:EU:C:2022:376] adott iránymutatást, és szükség esetén új kérelmet terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés indokolása

11 Az alkalmazandó jogszabályról

Ha a bűncselekményeket 2011-ben követték el, a 2014/42/EK irányelv nem alkalmazandó. Ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a 2005/212/IB kerethatározat értelmezésére irányulnak. Amint az az első preambulumbekkezdésből kitűnik, [a kerethatározat] célja az anyagi haszonszerzési célzatú, határokon átnyúló szervezett bűnözés leküzdése. A 2005/212/IB kerethatározatot ezért a bűnszervezet által elkövetett, olyan járulékos

¹ A ford. megj.: A bolgár jogban a gépjárművek adásvételére vonatkozó szerződéseket közjegyzői okiratba kell foglalni.

² A ford. megj.: A bolgár jog különbséget tesz a „държане” (darzhane, szó szerint: tartás, itt mindig „bírlalat”-nak fordítva), azaz a tulajdonlási/tulajdonoskénti birtoklási akarat nélküli bírlalat és a „владение” (vladenie, szó szerint: birtoklás), azaz a tulajdonlási/tulajdonoskénti birtoklási akarral történő birtoklás között. Mivel a forrásszövegben ezen a ponton a második kifejezés szerepel, a különbséget itt a „birtokba ad” kifejezéssel adjuk vissza.

bűncselekményekre is alkalmazni kell, mint például az adójegy nélküli cigaretták jogellenes behozatala egyik tagállamból azon másik tagállamba, amelyben ezeket a cigarettákat szállítják és tárolják.

Egyébként a Bíróság megállapította, hogy a 2005/212/IB kerethatározatot minden olyan esetben alkalmazni kell, amikor a nemzeti jog egy évet meghaladó szabadságvesztést ír elő (2021. január 14-i Okrazhna prokuratura – Haskovo és Apelativna prokuratura – Plovdiv ítélet, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, 38–41. pont). Ez a feltétel az alapeljárásban teljesül (lásd a fenti 7. pontot), mivel a kiszabott büntetések részben hosszabbak voltak.

12 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Abból a tényből, hogy a 2005/212/IB kerethatározat 1. cikkének harmadik franciabekezdése nem utal a nemzeti jogrendszerre, az következik, hogy az „elkövetési eszköz” fogalmi tartalmának a nemzeti sajátosságoktól függetlenül azonosnak kell lennie.

12.1. A bűnszervezetben való részvétel miatt történő elítéléshez

A bűnszervezetben való részvétel a szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló, 2008. október 24-i 2008/841/IB tanácsi kerethatározat (HL 2008. L 300., 42. o.) hatálya alá tartozik.

Jelen esetben megállapítást nyert, hogy a félpótkocsit és a nyerges vontatót egy bűnszervezet tagjai vásárolták meg, és közvetlenül azután olyan bűncselekmények elkövetésére használták fel, amelyek e szervezet bűnözői tevékenységének tárgyát képezték. Felmerül a kérdés, hogy feltételezhető-e, hogy e tárgyak megvásárlása és használata a 2008/841/IB kerethatározat 2. cikkének a) pontja értelmében a bűnszervezetben való részvétel megnyilvánulásának minősül. Ha igen, akkor ezek a tárgyak (a félpótkocsi és a nyerges vontató) a 2005/212/IB kerethatározat 3. cikkének harmadik franciabekezdése értelmében bűnszervezetben való részvétel elkövetési eszközeinek minősülnek.

12.2. Az adójegy nélküli cigaretta bírlalatáért való elítéléshez

Az alapeljárásban megállapítást nyert, hogy az adójegy nélküli cigarettákat Görögországból Bulgáriába szállították egy nyerges vontatóra szerelt félpótkocsin. Itt egyedi tárgyról van szó, nevezetesen a cigarettákat a félpótkocsiba rakodták, miközben a nyerges vontató mozgatta a félpótkocsit. Vagyis a nyerges vontatót csak a cigaretták szállítására használták, míg a félpótkocsit a szállításra és a szállítás közbeni tárolásra.

E két esetben felmerül a kérdés, hogy a nyerges vontatót és a félpótkocsit a 2005/212/IB kerethatározat 1. cikkének harmadik franciabekezdése értelmében vett elkövetési eszközként használták-e olyan bűncselekmény elkövetésére, amely megfelel a nemzeti jog szerinti „jövedékiadó-köteles termékek bírlalata” bűncselekménynek. Különösen, hogy az a körülmény, miszerint a nemzeti jog

nem az adójegy nélküli cigaretta szállítását szankcionálja, hanem kizárólag azok bírlalatát, azzal a következménnyel jár-e, hogy ha ugyanabban a szállításra is használt tehergépkocsiban tárolják is az adójegy nélkül cigarettát, azt a következtetést kell-e levonni, hogy ez a tehergépkocsi – a nyerges vontató és a félpótkocsi – nem minősül elkövetési eszköznek.

13 A kérdést előterjesztő bíróság jogi minősítése

A félpótkocsi és a nyerges vontató megvásárlása egy bűnszervezet tagjai által azzal a szándékkal, hogy azokat a szervezet bűnözői tevékenységeihez használják, a csoporton belüli belső viszonyok egyik aspektusa. Következésképpen ezek a tárgyak (a félpótkocsi és a nyerges vontató) az ilyen szervezetben való részvétellel megvalósuló bűncselekmény elkövetéséhez használt eszközöknek minősülnek.

A nemzeti jog az adójegy nélküli, jövedékiadó-köteles termékek bírlalatát nyilvánítja bűncselekménnyé, de azok szállítását nem. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az áru bírlalata nem valósul meg a szállítás során. Éppen ellenkezőleg, a bírlalat éppen a járműbe való berakodással és a járművel való szállítással valósul meg. Az egyszerű birtokban tartás az áru feletti tényleges fizikai uralom, és a szállítás éppen az ilyen tényleges bírlalat egyik megnyilvánulása. A jármű (a félpótkocsi és a nyerges vontató) tehát olyan eszköz, amellyel megvalósul az áru bírlalata.

Ezért mindkét tárgy (a félpótkocsi és a nyerges vontató) a két, jogerős bírósági határozatokban megállapított bűncselekmény elkövetési eszköze.

14 Az Európai Unió Bírósága határozatának jelentőségéről

Amennyiben a Bíróság úgy határoz, hogy a nyerges vontató és/vagy a félpótkocsi a 2005/212/IB kerethatározat 1. cikkének harmadik franciabekezdése értelmében vett elkövetési eszköznek minősül, a kérdést előterjesztő bíróságnak az NK 53. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján határoznia kell azok esetleges elkobzásáról.

Ebben az esetben a kérdést előterjesztő bíróság alaposan megvizsgálja az elítélt személyek és a rájuk jogokat átruházó személyek közötti jogviszonyokat (a nyerges vontató esetében az azt később megvásárló személy tekintetében is) annak megállapítása érdekében, hogy e tárgyakat el kell-e kobozni, figyelembe véve a 200[5]/212/IB kerethatározat 5. cikke szerinti alapvető jogok – beleértve a tulajdonhoz való jogot is – tiszteletben tartásának a kötelezettségét, illetve az említett kerethatározat 4. cikke szerinti hatékony jogorvoslati lehetőségek biztosítását e jogok védelme érdekében.

[omissis]